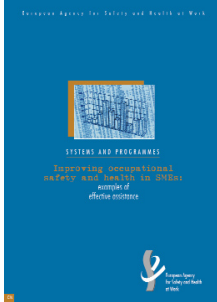

Zlepšování úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v malých a středních podnicích: příklady úspěšné podpory v této oblasti

Souhrn zprávy vypracované agenturou

Úvod

Malé a střední podniky přispívají významným způsobem k celkové konkurenceschopnosti evropské ekonomiky. Většina nových pracovních příležitostí v Evropě vzniká v mikro podnicích do šesti zaměstnanců. Podniky této velikosti však čelí specifickým problémům, například v oblasti efektivního řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Členské státy EU zavedly opatření na podporu podnikání v této oblasti (1). Na podnět Evropského parlamentu a

Evropské komise (2) agentura připravila a realizovala několik významných projektů pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v malých a středních podnicích, a to včetně dotačních programů správné praxe při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v malých a středních podnicích. V rámci této činnosti zpracovala agentura studii zabývající se praktickými příklady úspěšných služeb bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v podnicích této velikosti. Byla provedena analýza různých typů programů a podpor poskytnutých ze strany členských států EU. Hlavní cíle analýzy byly následující:

- dát k dispozici určité množství vzorových programů prevence pro malé a střední podniky;
- určit kritéria úspěšnosti a poskytnout informace, které budou moci jiné organizace použít v praxi buď přímo, anebo po určitém přizpůsobení podle své konkrétní situace.

Tři důvody, proč programy zaměřit právě na malé a střední podniky

- Mikro, malé a střední podniky jsou důležité ze sociálního a ekonomického hlediska. Představují 99 % všech podniků v EU.
- Zaměstnávají 66 % všech pracovních sil v Evropě.
- Jejich situace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je méně příznivá, než je tomu u větších podniků.

Ve zprávě je popsáno 18 příkladů správné praxe na podporu malých a středních podniků. Tyto příklady se navzájem liší v subjektech, kde byly zavedeny, v plánovaných cílech i prostředcích k jejich dosažení. Příklady byly rozděleny do tří kategorií: akce prováděné na úrovni celostátní, regionální a na úrovni jednotlivých odvětví. Popisované iniciativy jsou zaměřeny na různé cílové skupiny. Poskytují podporu podnikům v rámci tematických kampaní i při hodnocení rizik. Dále poskytují konkrétní návody pro určité profese nebo odbornou pomoc. Zabývají se i širokou škálou rizikových faktorů.

PŘÍPADOVÉ STUDIE

Akce na celostátní úrovni

- Podpora v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro malé a střední podniky (Rakousko)
- Management rizik pro malé a střední podniky (Finsko)
- Dohoda o kontraktech zaměřených na specifické cíle a prevenci (Francie)
- Pozitivní přístup: priority týkající se stresu vyplývajícího z organizace práce (Irsko)
- Kampaň v keramickém průmyslu (Portugalsko)
- Program dobrého sousedství (Velká Británie)

Akce na regionální úrovni

- Management rizik pro malé a střední podniky (Belgie)
- Rozvoj služeb pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, zaměřených na malé a střední podniky (Dánsko)
- Mezipodnikový koordinátor pro bezpečnost (Francie)
- Konzultační síť pro malé a střední podniky (Německo)

- Integrovaný přístup pro rozšiřování kultury bezpečnosti (Itálie)
- Bezpečnost a podpora pro podnikatelské subjekty (Velká Británie)

Akce na úrovni jednotlivých odvětví

- Aliance pro bezpečnost práce v oboru chemického čištění (Německo)
- Technická asistence pro polygrafické provozy (Řecko)
- Hodnocení a prevence rizik ve stavebnictví (Lucembursko)
- Odvětvové kódy pro kvalifikovanou řemesla (Nizozemsko)
- Nástroj pro vyhodnocování pracovní zátěže v maloobchodním prodeji (Nizozemsko)
- Strategický plán pro zemědělství v regionu Navarra (Španělsko)

Hodnocení efektivity

Zavedení odpovídajících opatření – nesmí být ani příliš složité ani příliš nákladné

V malých a středních podnicích lze zahájit kroky ke zlepšení situace v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, pokud to nebude znamenat velké nároky na čas a zdroje, budou to kroky snadno proveditelné a s velmi konkrétním obsahem.

Cíle musí být prakticky zaměřené a relevantní

Program lze učinit pro podniky zajímavým, jsou-li jeho nástroje vhodně zvolené a odpovídají-li očekáváním ze strany účastníků. Je nezbytné brát v úvahu potřeby a zdroje podniku. Základním předpokladem pro budoucí úspěch celého programu je studie proveditelnosti nebo alespoň předběžné šetření. Navrhované nástroje musí být praktické a snadno použitelné.

Udržování nákladů na nízké úrovni

Účast v programu je nepochybně významným způsobem ovlivňována náklady, které je na program nutné vynaložit. Velmi úspěšné byly iniciativy, které zajišťovaly konzultační služby pro malé a střední podniky, a to zdarma, případně za nevelký poplatek

Podpora pro aktivity související s hodnocením rizik

Téměř ve všech případech popisovaných v této zprávě je zahrnuta podpora pro malé a střední podniky pro počáteční fázi hodnocení rizik. Důvodem je to, že vedoucí pracovníci v těchto firmách nejsou vždy obeznámeni s právními předpisy ani s prevencí v praxi.

Často mají k dispozici jen omezený čas, prostředky a zejména personální zdroje, k tomu, aby uvedené hodnocení provedli.

Zapojení odborů a asociací zaměstnavatelů

K malým a středním podnikům se mnohdy lze dostat prostřednictvím odborů a asociací zaměstnavatelů, a to i když v mnoha případech organizační struktura ani jednoho z obou typů organizací do těchto podniků nezasahuje. Odbory a asociace zaměstnavatelů disponují sítími kontaktů a praktickými znalostmi o daném odvětví. Jejich viditelné zapojení do programu přispívá k důvěryhodnosti. Odbory mohou zastupovat zaměstnance v příslušném odvětví. Mohou rovněž působit na zaměstnavatele, aby tito konzultovali se svými zaměstnanci.

Zaměření na jednotlivá odvětví

(1) Zpráva Evropské komise Observatorium Evropských MSP 2002 je k dispozici na adrese http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/execsum_2002_en.pdf

(2) Další informace o těchto programech jsou k dispozici na adrese <http://agency.osha.eu.int/sme/>

Akce na úrovni odvětví: Strategický plán pro zemědělství v regionu Navarra (Španělsko)

Cílem tohoto plánu bylo řízení prevence na malých farmách.

Farmáři se účastnili školicích programů, v nichž se naučili provádět hodnocení rizik ve svých provozech. Součástí akce bylo rovněž předvedení vozidel farmářů k technické prohlídce. Profesionální organizace UAGN, která se projektu zúčastnila, se následně rozhodla, že angažuje experta na prevenci, který bude propagovat její programy. UAGN dále zvažuje, že bude usilovat o získání grantů, které by umožnily úpravu veškeré zemědělské mechanizace v regionu Navarra. Výsledkem programu bylo také vyškolení nových odborníků a vytvoření pozitivního pohledu na prevenci. Další přínosy lze očekávat i v dlouhodobé perspektivě.

Akce organizované ve specifickém odvětví nebo pro specifickou činnost se ukázaly jako obzvláště účinné. Tento fakt lze vysvětlit celkem snadno: Lze snadno určit rizika charakteristická pro dané odvětví a je snadné spojit se s cílovými podniky, zejména prostřednictvím profesních sdružení. Lidé ve stejném odvětví hovoří a uvažují stejným způsobem a aktivity se tak pro podniky jeví jako velmi praktické. Iniciativy tohoto typu jsou proto konkrétnější, lépe definované a jsou jasněji zaměřené.

Zapojení malých a středních podniků

Akce, do nichž se zapojilo nejvíce podniků, se vyznačovaly tím, že probíhaly na úrovni přesně vymezeného odvětví, nebo že se zabývaly konkrétním rizikem. Toto konstatování nicméně nesmí zakrývat obecně platný fakt, že akce pro malé a střední podniky zpravidla zasáhnou jen dosti malé procento těchto podniků.

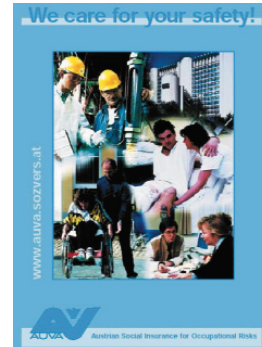
Kromě toho je obtížné s malými a středními podniky vůbec navázat kontakt a ještě obtížnější je přesvědčit je o účasti na tomto typu akcí. Příliš často platí, že prevence profesních rizik nepatří v těchto malých organizacích s omezenými zdroji k prioritám. Je proto třeba zdůraznit, že zmiňované programy vyžadují systematické hodnocení, aby bylo možné jejich účinky na cílové malé a střední podniky dobře kvantitativně posoudit a neustále zlepšovat. O celkové úrovni účasti malých a středních podniků v nejrůznějších akcích pořádaných v 15 členských státech EU existují jen sporadické údaje.

Akce na regionální úrovni: Integrovaný přístup pro rozšiřování kultury bezpečnosti (Itálie)

Cílem této regionální iniciativy (region Lucca) bylo předcházet smrtelným úrazům. Za hlavní priority této akce bylo považováno školení zaměstnanců a jejich informování. V rámci akce byla propagována kultura bezpečnosti práce v malých a středních podnicích cestou vytvoření nové funkce odborníka pro bezpečnostní školení a informace v každém podniku. Během období čtyř měsíců bylo uspořádáno šest běhů školení pro 115 frekventantů. Do firem bylo distribuováno 3 000 sad materiálů ke školení. Díky dosaženému úspěchu bude tato regionální iniciativa dále rozšířena a bude připraven další výukový materiál pro zaměstnance.

Hodnocení účinnosti programů

Akce na celostátní úrovni: Podpora v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pro malé a střední podniky (Rakousko)

V roce 1999 byl zahájen provoz služby zaměřené na preventivní činnost pro malé a střední podniky. Služba se zabývala požadavky předpisů pro tuto oblast a byla malým a středním podnikům poskytována zdarma. V roce 2001 přijalo navrhovaný postup 24 000 výrobních středisek z celkového počtu 288 851 malých a středních podniků. Bylo poskytnuto 146 000 hodin poradenské činnosti. Od začátku programu uvedlo 70 % malých a středních podniků, že jejich očekávání týkající se podpory ze strany nové služby byla splněna.

Klíčem k úspěchu je rostoucí povědomí zaměstnavatelů o významu prevence rizik a jejich rozhodnutí zahrnout tuto činnost do systému řízení podniku. Jakmile se potřeba této činnosti stane zřejmou, podniky zpravidla začnou rozvíjet preventivní činnost z vlastní iniciativy, a to buď s využitím vlastních zdrojů, nebo s pomocí externistů. I když zjevné výsledky této činnosti se přímo projeví jen v několika málo případech, v krátkodobé nebo nejpozději ve střednědobé perspektivě lze vždy očekávat přínosy celkového charakteru.

Obecné závěry

S malými a středními podniky je obtížné navázat kontakt a ještě obtížnější je motivovat tyto podniky ke konkrétní činnosti. Není to však nemožné. Pro úspěch programu je nutné splnit tyto požadavky:

- zaměřit se na konkrétní odvětví nebo riziko;
- program koncipovat přiměřeně: nesmí být ani příliš komplikovaný ani příliš nákladný;
- zapojit různé partnery (zaměstnavatele, zaměstnavatelské organizace, zaměstnance, odbory) do plánování a realizace programu;
- kvantitativně vyhodnotit účinnost programu:
 - na základě posouzení potřeb před zahájením programu,
 - na základě systematického hodnocení následných dopadů programu;
- poskytovat podporu zdarma nebo za minimální poplatek;
- napomáhat vytváření trvale udržitelné kultury prevence v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v malých a středních podnicích;
- kombinovat aktivní zásahy s poskytováním praktické dokumentace a příslušných nástrojů.

Jak si lze zprávu opatřit

Kompletní zpráva je k dispozici v angličtině na internetové stránce agentury na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> a je možné si ji zdarma uložit do počítače.

Zprávu v tištěné podobě nazvanou Improving occupational safety and health in SMEs: examples of effective assistance (Zlepšování úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v malých a středních podnicích: příklady úspěšné podpory v této oblasti), vydanou Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci v roce 2003, ISBN 92-9191-043-0, lze objednat u Úřadu pro oficiální publikace ES v Lucemburku (<http://eur-op.eu.int>) nebo od prodejců spolupracujících s tímto úřadem. Cena je 25 euro (bez DPH).

Tento informační list je k dispozici ve všech jazycích EU na adrese http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/index_en.htm